

Микола МУШИНКА

ДВА ЮВІЛЕЙНІ ЗБІРНИКИ ДО 95-ЛІТТЯ ВОЛОДИМИРА ГОШОВСЬКОГО

25 вересня 2017 року минуло 95 років від народження одного з найвизначніших українських етномузикологів *Володимира Гошовського* (1922—1996) — засновника двох нових наукових дисциплін — *кібернетичної етномузикології* та *музичного слов'янознавства*. До цієї дати були видані в Україні дві ювілейні книги: «Музична культура Закарпаття: вибрані наукові та публіцистичні праці» [2] та збірник статей і матеріалів про Закарпаття [1].

Упорядник першого збірника В. Пасічник у передмові пише, що це *перше повне зібрання досліджень, рецензій та публіцистичних статей В. Гошовського* про цей регіон України. Зібрані матеріали він розподілив за хронологічним принципом до двох частин: *наукові статті* (с. 5—123; 16 позицій) та *газетні публікації* (с. 124—186; 43 позиції).

По суті, це передруки праць автора, розкиданих по періодичних і неперіодичних виданнях кількох країн. Чужомовні праці перекладені українською мовою.

Перша частина відкривається розвідкою «*До питання про музичні діалекти Закарпаття*». Це — доповідь автора, зачитана на Першій науковій конференції Ужгородського державного університету 1958 року. В ній починаючий автор на підставі власних польових досліджень фольклору Закарпаття вперше розподілив закарпатські музичні діалекти на дві основні групи: «*А — північно-гірські діалекти*» та «*Б — південно-передгірські діалекти*». Кожну з цих основних груп він ділить на ряд підгруп. Ця класифікація, ілюстрована картою та нотними прикладами, в основному, діє по сей день.

Є тут і розвідка В. Гошовського *Початки хорового співу на Закарпатті*» (про Костянтина Матезонського і його багатоголосий хор «Гармонія» в Ужгороді з першої половини ХІХ століття), вперше опублікована у «Науковому збірнику Музею української культури у Свиднику» (т. 6, 1972).

На окрему увагу заслуговує праця В. Гошовського «*Музичні архаїзми та їх діалектні особливості на Закарпатті*», вперше опублікована в американському українському журналі «Вісті» (Міннесота, 1965) анонімно і лише у примітці зазначено: «*Автор цієї статті — сучасний музиколог на рідних землях*». У ній автор найдавнішим пісенним жанром закарпатоукраїнського фольклору вважає «світські» колядки, що, на його думку, виникли ще

у дохристиянську добу. На карті, яка є додатком до статті, він наводить наявність тих колядок (трьох типів) у 47 населених пунктах Закарпаття.

Цінною є і рецензія В. Гошовського на двотомну збірку моравських народних пісень та танців Карла Веттерла та Зденки Єлінкової регіону Валашсько Клоубоуки, яку автор вважає зразком для наслідування і для музичних фольклористів України.

Перша частина книжки закінчується працею В. Гошовського «До питання функціонування наукового центру карпатознавства», яка опублікована вже після його смерті у пряшівському збірнику «Благовісник праці», присвяченому 60-річчю автора цих рядків (Пряшів, 1998; упорядник М. Зимомря). В ній автор, подавши власні дефініції термінам «народна пісня», «автентичний фольклор» і т. п., доходить такого висновку: «Дати безсмертя народним виконавцям старшого покоління, які є носіями традиційного (автентичного) фольклору, ми не можемо, але в наших силах і можливостях є інше — засоби збереження і фіксації того, що ще лунає в традиційних формах. Зберегти для наших нащадків автентичну народну пісню як звучущий феномен, як пам'ятку історії, як мистецький скарб — наш моральний обов'язок. Тому першочерговим завданням в галузі народного музичного мистецтва на сучасному етапі слід вважати створення у Львові, в Ужгороді, Івано-Франківську, Чернівцях та Пряшеві (Свиднику) **ФОНОГРАМАРХІВІВ** (підкреслення. — В. Г.) автентичного музичного фольклору Карпат та прилеглих регіонів» (с. 119). Далі він обґрунтовує і поширює цю пропозицію, яка є своєрідним заповітом вченого.

Друга частина збірника охоплює дрібні газетні статті В. Гошовського, публіковані майже виключно в ужгородських газетах «Советское Закарпатье» та «Закарпатська правда» (1957—1962). Шкода, що упорядник не залучив до збірника статті В. Гошовського про фольклор Закарпаття з пізніших періодів життя, наприклад, спогади із циклу «Були колись літа» («Карпатський край», 1991—1992).

Книга закінчується *Бібліографічним описом опублікованих статей*. (с. 187—191) та *Іменним покажчиком* (с. 192—199).

Друга книжка — «Володимир Гошовський і Закарпаття» — містить вісімнадцять доповідей та

інших матеріалів, окремі з яких прозвучали на Міжнародних наукових конференціях Ужгороді до 85-річчя та 95-ліття В. Гошовського.

Упорядниця збірника Віра Мадяр-Новак у передмові дає своєму землякові В. Гошовському таку характеристику: «Дослідник європейського рівня, засновник вітчизняної кібернетичної етномузикології, один із перших українських науковців в галузі народно-музичної діалектології та порівняльного слов'язознавства; фундатор нових методів і напрямків досліджень, вчений, що врятував від забуття наукові праці Климента Квітки, першовідкривач незнаних раніше музично-фольклорних жанрів, В. Гошовський відродив кращі традиції вітчизняного етномузикознавства початку ХХ століття і знову вивів українську музичну фольклористику на передові світові рубежі» (с. 3). Така характеристика анітрохи не перебільшена.

У книзі чотири розділи.

Перший — «Меморіал В.Л. Гошовського: сторінки життя і творчості» відкривається статтею Тетяни Літераті «Історія родини Гошовських», написаною на основі матеріалів особистого архіву вченого та ілюстрованою вісьмома рідкісними фотографіями цього архіву. Певним доповненням цієї статті є автобіографічний лист В. Гошовського до перекладачки основної його праці «У истоков народной культуры славян» на чеську мову (Прага, 1976) чеського етномузиколога Ольги Грабалової.

Далі слідує доповіді Тиберія Боніславського («Особисті стосунки та листування з В. Гошовським»), Віри Мадяр-Новак та Наталії Данилової («В. Гошовський в Ужгородському державному музичному училищі»), Ліни Добрянської («Наукова діяльність В. Гошовського у Львівській консерваторії»), Юрія Рибачака («Поліський фольклор у дослідженнях В. Гошовського» — тези), Катерини Жданович («УНСАКАТ В. Гошовського»), В. Мадяр-Новак («Закарпаття у колі наукових інтересів В. Гошовського»), Тетяни Росул («В. Гошовський про професійну музику Закарпаття») та Вікторії Кумгир-Новак («Доля закарпатського фоноархіву В. Гошовського»).

У другому розділі подано чотири доповіді про музичний фольклор Закарпаття (Віктора Шостака, В. Мадяр-Новак, О. Воєводіна та Наталії Швець).

Третій розділ присвячений «Проблемам автентичного виконавства» (доповіді Наталії Шимші, В. Мадяр-Новак та Ігоря Мацієвського).

У четвертому розділі — «Презентації» В. Мадяр-Новак представила книгу Віктора Шостака «Тисячолітнє дерево» (Ужгород, 2016), присвячену працям автора про музичні інструменти та інструментальну музику Закарпаття.

Цей насичений цікавими матеріалами збірник закінчується «Короткими відомостями про авторів» (с. 150—151). У кожного автора подана професія, наукове звання, місце роботи, а в деяких і електронна пошта.

Рецензовані книги є поважним внеском в етномузикологію Закарпаття та достойним вшануванням найвизначнішого українського етномузиколога другої половини ХХ століття.

Шкода, що малий тираж обох книжок (100 та 200 примірників) не дасть змоги познайомитися з ними багатьом «музикознавцям, фольклористам, історикам, студентам музичних вишів, дослідникам і шанувальникам української культури», яким призначені обидва видання.

1. Володимир Гошовський і Закарпаття. Збірник статей і матеріалів. — Випуск 1 / упорядкування та редактування В. Мадяр-Новак ; Видавець Управління культури Закарпатської ОДА ; Обласний організаційно-методичний центр культури та Ужгородський музичний коледж імені Д.Є. Задора. — Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. — 156 с. — (Наклад 200 примірників).
2. *Гошовський Володимир*. Музична культура Закарпаття: вибрані наукові та публіцистичні праці / Володимир Гошовський ; редактор-упорядник Володимир Пасічник. — Львів : Растр-7, 2017. — 204 с. — (Наклад 100 примірників).